

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag 5. februar 1968 kl. 13.

Møtet ble ledet av formannen, R ø i s e l a n d .

Til stede var: Bratteli, Korvald, Lange, Leiro, Otto Lyng, Finn Moe, Erling Petersen, Røiseland, Rakel Seweriin, Wormdahl, Hønsvald, Borgen, Brommeland, Hovdhaugen (for Braadland), Christiansen, Garbo, Aase Lionæs (for Gerhardsen) og Treholt.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: utenriksminister Lyng.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Vindsetmo, Statsministerens kontor, ekspedisjonssjef Stokke fra Handelsdepartementet, utenriksråd Boye, ekspedisjonssjef Skarstein, byråsjef Holland og byråsjef Colding fra Utenriksdepartementet.

Formannen: Møtet er kalla saman for at utanriksministeren kan gje ei orientering om marknadsproblema. Eg gjev ordet til utanriksministeren.

Utenriksminister Lyng: Handelsministeren er i New Delhi og kan dessverre ikke møte. Ellers ville han selvfølgelig vært til stede her, og han ville formodentlig gitt i hvert fall en del av denne redegjørelsen.

Statsministeren hadde selv ønsket å være til stede, men ble opptatt med møter i anledning av fiskeriproblemene og kan derfor dessverre ikke komme.

Når jeg gjerne vil redegjøre litt for dette nå, er det fordi Regjeringen er interessert i å høre om man har noen motforestillinger når det gjelder Regjeringens syn på det såkalte Be-Ne-Lux-forslag.

Men før jeg konkret går løs på dette forslag, vil jeg gjerne sette det hele i en litt videre ramme. Handelsministeren ga jo en av de siste dager av november en historikk over det som var foregått etter at den norske søknaden ble innsendt. Jeg skal derfor for mitt vedkommende ikke gå noe i detalj, men jeg vil gjerne for sammenhengens skyld få minne om visse hovedpunkter i den etappevise utvikling.

Den norske søknad ble formelt overlevert EEC den 24. juli 1967. Den svenske søknad som jo er en søknad av en annen karakter – jeg skal ikke gå i detalj her – ble overlevert fire dager etter. I samsvar med Roma-traktatens bestemmelser ble da samtlige de fire søknader om medlemskap, pluss den svenske såkalte «åpne søknad», sendt EEC-kommisjonen til uttalelse. Samtlige søknader, bortsett fra den svenske, ble der undergitt en parallell behandling, og Kommisjonens uttalelse ble avgitt til fastsatt tid den 30. september 1967.

Tendensen og hovedinnholdet i Kommisjonens innstilling vil jo være vel kjent. Generelt kan man si at den konkluderte med en uttalelse som inneholdt en anbefaling om at reelle forhandlinger skulle åpnes med samtlige fire land som hadde søkt om medlemskap.

Når det spesielt gjelder Kommissjonens vurderinger av den norske situasjon, de problemer som vil melde seg i forbindelse med norsk medlemskap, skal jeg ikke gå i detalj, jeg nøyer meg med å si at det var intet i Kommissjonens vurderinger som i og for seg skulle tyde på at man vil støte på uovervinnelige vanskeligheter når det gjelder et norsk medlemskap. Jeg kan kanskje gjøre et sprang i kronologien og utdype dette videre ved å si at senere samtaler – f.eks. samtaler som handelsministeren, landbruksministeren og jeg har hatt med Kommissjonens medlem Mansholt, som jo dekker landbruksproblemene, og likedan samtaler som blant andre jeg har hatt med Kommissjonens president Rey – generelt har gitt det samme inntrykk, nemlig at det ikke foreligger noe som synes å tyde på at norsk medlemskap skulle støte på uoverstigelige vanskeligheter. Ellers skal jeg ikke gå noe mer i detalj om dette.

Dette var altså behandlingen på EEC's faglige, tekniske plan. Hovedlinjene i behandlingen på det politiske plan vil vel også være godt kjent. I selve Ministerrådet ble samtlige søknader drøftet den 22. og 23. oktober, den 20. november, den 12. den 18. og den 19. desember.

Før selve Ministerrådet hadde avsluttet sin behandling, ble jo imidlertid den reelle avgjørelse kunngjort gjennom de Gaulles pressekonferanse den 27. november, som jo satte et punktum, i hvert fall foreløpig, for tanken om forhandlinger. For øvrig har jo de Gaulles uttalelser ved denne anledning vært gjenstand for til dels nokså inngående tolkningsforsøk, men jeg skal ikke i denne sammenheng gå noe nærmere inn på dem.

Fasit av Ministerrådets behandling av de fire søknader tror jeg kortest og enklest jeg kan gi ved å lese opp et avsnitt av det skriv som fra Ministerrådets fungerende president, den tyske minister Schiller, ble sendt søkerlandenes fire utenriksministre – også den norske utenriksminister. Jeg leser et avsnitt av skrevet i oversettelse:

«Etter Kommissjonens oppfatning skulle det opptas forhandlinger i egnet form med de stater som har anmodet om medlemskap. I rådsmøte den 18. og 19. desember» – altså det siste rådsmøte – «ble det fastslått at ingen medlemsstat hadde prinsipielle innvendinger mot en utvidelse av Fellesskapene. Ett medlemsland var imidlertid av den oppfatning at utvidelse av Fellesskapene på dyptgripende måte ville endre Fellesskapenes natur og arbeidsmåte.

I det samme møte sluttet fem medlemsland seg til Kommissjonens ovennevnte oppfatning.» – Altså at forhandlinger skulle åpnes. – «I tillegg til dette uttalte de at forhandlinger med Norge, Storbritannia, Irland og Danmark med sikte på tiltredelse, nå måtte opptas. Ett medlemsland var imidlertid av den oppfatning at forbedringsprosessen i britisk økonomi må være fullført før søknaden kan tas i betraktning. På dette stadium var det derfor i rådet ikke mulig å oppnå noen enighet om sakens videre gang. Jeg vil imidlertid gjerne i tillegg til dette gjøre Dem oppmerksom på at rådet enstemmig har besluttet at medlemskapssøknadene blir stående på rådets dagsorden.»

Dette kan man da kort utkrystallisere derhen at samtlige medlemsland gav uttrykk for at de ikke hadde prinsipielle innvendinger mot utvidelse av Fellesskapet, men at Frankrike var imot at realitetsforhandlinger nå ble åpnet. Videre at det var enighet om at de fire medlemskapssøknader – også Sveriges søknad – fortsatt skulle stå på rådets dagsorden.

Før jeg avslutter denne historikken, kan det kanskje være riktig at jeg nevner et par fakta som ligger på et noe annet og adskillig mer usikkert plan enn det jeg hittil har nevnt. Det har jo fra tid til annen vært reist spørsmål om hvorvidt det ville være tenkelig med en utviklingslinje basert på forhandlinger, eventuelt overgangsordninger og deretter medlemskap, for søkerne unntatt Storbritannia. Det vil kanskje også være kjent at det har foreligget indisier på at denne tanke har vært overveiet på fransk hold. Vi har fått enkelte uttalelser fra høytstående fransk hold. Jeg kan vel godt referere det her:

Da vår tidligere ambassadør i Paris, Rolf Andersen, var på avskjedsvisitt hos de Gaulle, streifet samtalen også inn på de foreliggende søknader om medlemskap i EEC. Ambassadør Andersen minnet meget diskret de Gaulle om at Norge var blant ansøkerne. de Gaulle svarte da: «Ja, ja! For *dere* tror jeg ikke det foreligger problemer eller vanskeligheter.» Omtrent det samme sa han – uten å være provosert – da ambassadør Hersleb Vogt var på tiltredelsesvisitt. Dessuten hadde vel flere av denne komites medlemmer anledning til å snakke litt om disse ting med den franske parlamentariske delegasjon som var her, hvis formann jo nokså klart og tydelig gav uttrykk for lignende synsmåter.

Nå vil jeg gjerne understreke at det som her foreligger, er jo klarligvis ingen som helst invitt, det kan i høyden oppfattes som vage vink om at et initiativ fra de tre søkerlandene kanskje ikke ville være uvelkomment. Men jeg har for mitt vedkommende gått ut fra at den norske søknaden er basert på politiske forutsetninger som vel gjør det urealistisk for oss å overveie noen som helst form for videre prosedyre av denne karakter, i hvert fall ikke på sakens nåværende stadium, og før en lang rekke andre forutsetninger er avklart. For det er jo ganske opplagt at hvis i en slik situasjon som denne, enkelte av søkerlandene i EFTA-gruppen tar opp – eller antyder at de er villige til å ta opp – forhandlinger i denne isolerte form, vil jo det gripe dypt forstyrrende inn i hele utviklingen ellers. Det tror jeg man kan regne med. Jeg nevner nærmest dette til orientering, ikke på noen måte for å invitere til debatt, men for å ha denne side av saken avklart.

Det man da kan gjøre, er å konstatere at denne saken om utvidet medlemskap i EEC, på ny synes å være låst fast for en ubestemt fremtid.

Man kan kanskje gjøre seg en etterpårefleksjon: Var det under disse forhold klokt og vel overveiet av britene gjennom en ny søknad å sette i gang denne utvikling igjen, uten at de på forhånd hadde skaffet seg noenlunde klarhet over hva en slik søknad ville utløse. Det problem skal jeg ikke gå nærmere inn på nå. Men jeg anser det nokså klart at når først utviklingen var satt i gang gjennom en britisk søknad, var det i hvert fall ikke tenkelig at vi kunne la være å vise vår stilling ved å la vår søknad følge.

På den annen side må det innrømmes at det som er skjedd, jo har løsgjort ganske meget av bevegelse og aktivitet, noe som vel ikke kan være av det onde, heller tvert imot. Og de meningsbrytninger, drøftinger og andre former for aktivitet som er blitt utløst av dette, kan vel sies å markere to hovedstrømninger. Den ene er overveielser, drøftelser og diskusjoner om på hvilken måte man skal søke å fremme tanken om en utvidelse av medlemskapet i EEC. Den annen er hva man vel kunne kalle visse alternative tankeganger, drøftelser og planer, f.eks. om utbygging av EFTA, om videre styrkelse og utbygging av det nordiske samarbeid osv.

Jeg skal ikke for mitt vedkommende gjøre noe forsøk på å kartlegge de forskjellige strømninger innen dette noe kompliserte bildet, men jeg vil gjerne understreke visse hovedsynsmåter som vel må gjelde for håndteringen av problemene fra norsk side. Jeg har for mitt vedkommende forstått det slik at den prinsipale målsetning gjennom Stortingets vedtak er å nå fram til fullt medlemskap. Den søknad som er sendt, er ikke avslått, den står fremdeles på EEC's dagsorden. Av dette skulle vel følge at det ville være riktig fra norsk side å støtte og å bidra til enhver form for rimelig aktivitet som kan tenkes å fremme denne prinsipale målsetning. Et slikt hovedsyn må stort sett kunne la seg forene med at man på annen måte som jeg nevnte – f.eks. gjennom utbygging av EFTA og gjennom utbygging av det nordiske samarbeidet – tar sikte på å fremme en utjevning av markedsforholdene i Europa. Men man må vel ta den reservasjon at man ikke bør gi sin tilslutning til midlertidige tiltak som vil føre inn i blindgater, vil føre til hindringer, vanskeligheter eller til nedbremsing av arbeidet for å nå fram til det prinsipale mål. På den annen side må man selvsagt ikke for å holde fast på dette prinsipale mål, skade noe av det man allerede har bygget ut. Man vet hva man har, men ikke alltid hva man får. Det er klart at dette kan føre til visse avveiningsproblemer. Inntil nå har ikke Regjeringen vært stillet overfor noen slike avveiningsproblemer, men man kan vel ikke se bort fra muligheten av at det kan komme til å skje, f.eks. under Nordisk Råds møte her og i andre sammenheng.

De tiltakene som har vært drøftet for å skape aktivitet som kan fremme den endelige målsetning: en utvidelse av medlemskapet, har jo tatt så mange former. Til å begynne med var det tydelige tendenser til å ville prøve å operere gjennom en slags større eller mindre isolering av Frankrike. Det har jo vært snakk om utbygging av samarbeidet og om utbygging av kontakter mellom de fem innen EEC og de fire søkerland, eventuelt også Sverige. Men jeg tror man kan si at den tanke å operere gjennom en slik form for faktisk isolering av Frankrike, nå er oppgitt. Og jeg vil i hvert fall gjerne understreke at den såkalte Be-Ne-Lux-plan som nå er lagt fram, og som jeg nå vil presentere for komiteen, ikke bygger på noen slik tanke om en isolering av ett av EEC-landene. Det er et forslag som er rettet til alle EEC-land, Frankrike inklusive. Forslaget er videre rettet til de fire som søker om fullt medlemskap, og svenskene er gjort kjent med forslaget.

Jeg har her for hånden stensilerte eksemplarer av Be-Ne-Lux-opplegget, jeg vet ikke om formannen finner det hensiktsmessig at vi deler det ut?

Formannen: Det er greit det.

Utenriksminister Lyng: Det som er delt ut, er den franske hovedteksten og den norske oversettelsen. Selve forslaget i norsk oversettelse – det er det jeg skal holde meg til – finner man fra side 2 og utover.

Jeg vil begynne med å understreke hva de tre land som står bak forslaget, selv har understreket: at dette «nødvendigvis skjematisk» forslag kan reise spørsmål som gjør det nødvendig «å gå grundigere til verks.»

Det dreier seg altså om et diskusjonsgrunnlag, det er ikke noe dokument som skal vedtas i ett og alt. Det er ikke noe dokument som skal underskrives, men et diskusjonsgrunnlag som man gjerne vil ha en foreløpig norsk reaksjon på.

Jeg vil be sekretæren om å lese fra III på side 2, og så vil jeg kommentere etterhånden.

Sekretær Kristvik refererte:

«III. Forslag vedrørende det økonomiske område.

1) Be-Ne-Lux-landene har bestemt seg til å delta aktivt i de europeiske fellesskaps oppbyggingsprogram.

2) Be-Ne-Lux-landene går inn for å finne en konkret fremgangsmåte for konsultasjoner mellom Fellesskapet og medlemslandene på den ene side og søkerlandene på den annen side. Hensikten er særlig å unngå at ulikhetene mellom Fellesmarkedet og søkerlandene blir større.

Flere aksjonsprogrammer foreslås:

a) Fortsettelse av Kommisjonens undersøkelse om vanskeligheter og fordeler ved tilslutning av søkerlandene. Det dreier seg således om, sammen med søkerlandene, å fortsette å undersøke de spørsmål som Kommisjonen i dens rapport ikke har kunnet avslutte. Fellesskapets ministerråd kunne gi Kommisjonen dette i oppdrag ved å be den om å rapportere regelmessig til Rådet om de slutninger den trekker av denne felles analyse. Hvis dette forslag til fremgangsmåte ikke kan godtas, ville det likevel være nødvendig å utføre denne analyse på et annet vis.»

Utenriksminister Lyng: Får jeg lov til å skyte inn her at det klarligvis bare er EEC-landene – og de alene – som kan gi Kommisjonen pålegg om å arbeide videre. Men fra vår side sett skulle det vel ikke være noen betenkeligheter – utelukkende en fordel – om et slikt arbeide ble satt i gang.

Sekretær Kristvik refererte videre:

«b) Stille opp en nøyte fremgangsmåte for konsultasjoner mellom Fellesskapet, medlemslandene og søkerlandene for å lette tilnærmingen og å unngå at ulikheten øker mellom søkerlandene og fellesskapslandene. Disse konsultasjoner ville omfatte problemer som av EEC er løst både prinsipielt og med hensyn til utførelse. Konsultasjonene ville også omfatte de problemer som ennå ikke er løst annet enn prinsipielt innen Fellesskapet eller som ennå ikke har vært gjenstand for drøftelser i Fellesskapet, selv om de uttrykkelig er

nevnt i traktatene. Som eksempler kan nevnes områder som selv om de har vært behandlet av Fellesskapet ville gjøre det mulig å komme frem til avtaler hvor søkerlandene er med: europeiske patenter, europeisk selskapsrett, tiltak i assuransesektoren. Hva angår fremgangsmåten, foreslår Be-Ne-Lux-landene at man tar som mønster avtalen av 21. desember 1954 om forbindelsene mellom CECA (Det Europeiske Kull- og Stålfellesskap) og Storbritannia. Da man i dag bare har ett Råd og én Kommisjon, ville det være ønskelig å utvide den avtale som nå er begrenset til å omfatte spørsmål av felles interesse vedrørende kull og stål, til også å omfatte spørsmål av felles interesse når det gjelder Roma-traktatene og Paris-traktaten. Hvis man ikke kan komme frem til enighet om et vedtak i Rådet om å utvide denne avtale, vil det være nødvendig å søke en annen fremgangsmåte som gjør det mulig å nå de samme mål.

c) Iverksettelse av felles tiltak mellom de europeiske stater som ønsker det, på områder som ikke omfattes av traktatene. Disse tiltak burde omfatte presise områder; deltakertallet kunne variere etter prosjektene. Som eksempel nevnes: felles utvikling, produksjon og kjøp av militærmateriell, samarbeid på de teknologiske og vitenskapelige områder, hjelp til utviklingslandene.

IV. Forslag vedrørende det politiske område.

Be-Ne-Lux-landene mener at disse forslag som tar sikte på å gi Europa nytt liv, ville være ufullstendige uten at man styrker bestrebelsene henimot politisk samling.

De tre land har besluttet å styrke sitt politiske samarbeid og å konsultere hverandre før hvert vedtak eller stillingtagen til spørsmål av felles interesse, og til spørsmål av viktighet for utenrikspolitikken, med sikte på å komme frem til et likeartet syn. Disse konsultasjoner vil finne sted, idet man tar hensyn til de forpliktelser som man har som følge av Washington-traktaten, Paris-traktaten og Roma-traktatene, og vil blant annet omfatte følgende emner: europeisk politisk samarbeid, forbindelser med de øst-europeiske land når det gjelder politikk og økonomi, forbindelser med utviklingslandene.

Uten et øyeblikk å ville opprette noen ny institusjon, har de besluttet å forbedre sin konsultasjonsprosedyre for å komme frem til et felles syn. De håper at andre europeiske land vil slutte seg til deres tiltak, og således vil gi enda et bevis på deres vilje til å komme frem til en europeisk politisk samling.

Be-Ne-Lux-landene stiller seg til disposisjon for sine partnere i Fellesskapet, den europeiske Kommisjon og søkerlandene for å svare på spørsmål som disse nødvendigvis skjematisk forslag kan reise og for å gå grundigere til verks når det gjelder å studere disse spørsmål.»

Utenriksminister Lyng: Jeg vil på nytt få lov til å understreke at det her er tale om et diskusjonsgrunnlag. Det Be-Ne-Lux-forslagsstillerne gjerne vil ha, er en muntlig, generell reaksjon gjennom vår ambassadør i Haag.

Jeg vil tilføye at jeg tror det kan være av viktighet at vi kommer med vår reaksjon før møtet mellom Kiesinger og de Gaulle finner sted den 15., slik at de tyske representanter kan ha de best mulige argumenter når de skal prøve å oppnå en viss forståelse for tanken fra fransk side.

Regjeringens vurdering kan man punktvis gjengi slik:

Vi synes det er riktig å avgi et svar som generelt gir full tilslutning til alle forsøk på å hindre videre adskillelse mellom markedsgruppene i Europa og fortrinnsvis videre adskillelse mellom søkerlandene og EEC-landene.

Vi finner det videre riktig å peke på forutsetningen for dette, nemlig at det blir tilslutning fra alle EEC-landene og søkerlandene.

Vi finner det også riktig å peke på at det etter vårt syn vil være hensiktsmessig om Sverige blir gitt anledning til å ta en viss del i dette arbeidet, innen den ramme som den spesielle svenske søknad gjør det naturlig.

Som en konklusjon vil vi si at vi stiller oss positivt til grunntanken i forslagene og gjerne vil få disse videre drøftet og utdypet.

Når det spesielt gjelder det som er nevnt under punkt IV – utbyggingen av det politiske samarbeidet – er det svært generelt formet. Det pekes der på det faktum at Be-Ne-Lux-landene seg imellom har satt i gang en konsultasjonsform som ikke er bygd opp institusjonelt, men – så vidt jeg forstår – nærmest arter seg på samme måte som for eksempel de regelmessige møter mellom de nordiske utenriksministre og andre nordiske regjeringsmedlemmer. Når det spesielt gjelder dette punkt, hadde Regjeringen tenkt å reagere ved å si at vi med stor interesse har festet oss ved tanken og gjerne vil komme tilbake til den og drøfte den på mer konkret grunnlag.

Når det gjelder reaksjonene fra de andre land, kan man vel si at blant EEC-landene har Frankrike ennå ikke gitt uttrykk for noe standpunkt. Saken ble drøftet på møtet i Vestunionen. Men reaksjonene fra de andre EEC-landene har på det generelle plan vært positive. Når det gjelder reaksjonene fra de fire søkerland, har britene uten nevneverdige reserverasjoner stilt seg positive. Danmark har – av grunner som ligger nokså klart i dagen – ikke gitt noen reaksjon på det politiske plan ennå. Men vi vet at man på embetsmannsplan i Danmark mener at man bør stille seg positivt. Irland har ennå ikke kommet med noen reaksjon.

Spørsmålet om hva dette kan føre til av reelle resultater, er en side av saken. Det vil mer eller mindre bero på Frankrikes holdning. En helt annen side av saken er at det synes nokså naturlig at man fra norsk side bør reagere positivt uten alt for mange forbehold.

La meg til slutt bare få si noen ord om hva jeg karakteriserte som den annen strømning som man rent tankemessig har fulgt. Spørsmålet om hva man alternativt kan gjøre, vil bli sterkt aktualisert på nordisk plan når Nordisk Råd om forholdsvis kort tid holder sitt møte. Det var planlagt holdt i løpet av januar både et fellesmøte mellom de nordiske markedsministrene og et møte mellom statsministrene og Nordisk Råds presidium. Begge møtene måtte avlyses – kanskje først og fremst på

grunn av situasjonen i Danmark – og man har av den grunn ikke fått gjennomdrøftet aspektene med henblikk på møtet i Nordisk Råd. Men jeg forstår at det vil bli holdt et møte mellom markedsministrene før møtet i Nordisk Råd, og jeg går også ut fra at man må drøfte disse spørsmål i den norske delegasjon til Nordisk Råds møte. Man kan ellers komme i den situasjon at debatten under det åpne rådsmøtet kan bli diffus og lite konsentrert.

Det Regjeringen foreløpig er interessert i, er å få vite om det innen denne komite gjør seg motforestillinger gjeldende med hensyn til den innstilling fra Regjeringens side som jeg her har prøvd å skissere når det gjelder forslaget fra Be-Ne-Lux-landene.

Erling Petersen: Det er i en viss grad viktig med nyanser når det gjelder dette spørsmålet. Slik Be-Ne-Lux-forslaget nå arter seg, er det klart at man fra norsk side ikke kan ha noe imot det. På den annen side må man – hvis man går positivt inn for det – passe på å få med, etter min mening, den nyanse at dette ikke er det mest ønskelige eller tilfredsstillende. Det nytter med andre ord ikke bare å kjøre på etter «Be-Ne-Lux-skinnefellen» – som jeg nesten har lyst til å kalle det – etter hva vi tidligere har gått inn for, og tro at vi kan la være å arbeide videre for å finne andre løsninger. Men det er klart at man kan godta dette inntil man kan finne noe bedre og mer vidtgående.

Når jeg vil kalle det «Be-Ne-Lux-skinnefellen» er det fordi jeg hadde anledning til å være i Be-Ne-Lux-landene de dramatiske dager etter at de Gaulle hadde kommet med sin uttalelse, og da Be-Ne-Lux-representanter snakket om spørsmålet isolering av Frankrike, var tankegangen omtrent den at man ikke behøvde å bidra til å isolere Frankrike fordi det var i ferd med å gjøre det selv ved ikke å følge Roma-traktatens bokstav eller ånd, og fortsatte det med dette, ville tålmodigheten hos de fem nødvendigvis måtte bryte.

Men det har foregått et stemningsomslag, og det finner man igjen i Be-Ne-Lux-forslaget. Når det gjelder punktene a, b og c om fremgangsmåten for konsultasjoner, er det lite rimelig at punkt a kan bli godtatt av de Gaulle. Der har de altså holdt på sin dissens. Det samme gjelder vel første del av punkt b, mens siste del av punkt b antakelig ikke vil bli akseptert av Storbritannia uten at de skifter sine standpunkter ganske kraftig.

Det som da blir stående igjen, er punkt c. Der har man muligheter. Wilson hadde der et utspill med det teknologiske fellesskap, som i mellomtiden er falt bort. Vi må nemlig ha en prøvestein for alle disse ordninger, og den må være at de er *balanserte*. De må gi fordelinger til begge sider, det nytter ikke å komme med noe som gir skjevhet i fordelingen og servere det isolert. Dette er grunnen til at de britiske representanter nå ikke vil gå med på et teknologisk fellesskap som en eneløsning for å komme i gang.

Hovedsaken må selvfølgelig være at man skal komme ut av den blindgate man har kjørt seg inn i. Man må komme i gang med et eller annet, og hovedidéen med Be-Ne-Lux-forslaget er også at man skal få et sted hvor man kan begynne å snakke om spørsmålene, hvor man kan få lokalisert de franske innvendinger og få

dem spesifisert. De er ikke spesifisert, ingen vet akkurat hva de er. Under slike forhandlinger kan man eventuelt håpe på å få dem ned på papiret. Vi har sett eksempler på at forhandlinger kan gå for seg gjennom 400 møter før man kommer til en lykkelig løsning. Dette er heller ikke noe man kan gjøre unna på kort tid.

Jeg vil også si litt om et annet spørsmål, nemlig idéen om at kanskje de andre skulle åpne forhandlinger med Fellesskapet, fordi Frankrike da ikke vil nedlegge veto. Utenriksministeren sa at det spørsmålet må anses som avklart. Jeg er ikke sikker på at det vil være så helt avklart når Nordisk Råd er ferdig med sine overveielser. Jeg kan tenke meg at vi får ventilert dette problemet. Man kan etter første øyekast si at det er urealistisk – og jeg kan temmelig langt gå med på det – og snakke om en tilslutning for de andre isolert, uten Storbritannia. Men hvis man ser det slik at det i første rekke er spørsmål om å få til *forhandlinger*, kan det være at man også kan oppnå den hensikt å få de franske standpunkter på bordet med de tre søkerland som forhandlere – uten at britene er med. Slike forhandlinger kan ikke føre til noe sluttresultat, men foreløpig er det ellers fare for at ingenting vil komme til å hende i mange år fremover. Etter min mening er det fremdeles et spørsmål man må overveie forholdsvis fordomsfritt, om en slik forhandlingsmekanisme kan tjene det endelige mål, som utvilsomt må være – og prinsipielt er det ingen som har benektet det – at før eller senere skal det dannes et større Europa. Derfor tror jeg man ikke helt skal avskrive denne mulighet. Jeg tror som sagt at denne tankegang kan blusse opp igjen under Nordisk Råds møte. Men da må man skille skarpt mellom sluttresultatet og det å få til forhandlinger for dermed å få klarlagt konkret det som er veiblokkene fremover.

Finn Moe: Jeg var nylig på et møte i Europarådet, og der fikk Be-Ne-Lux-forslaget meget stor tilslutning – jeg holder da Frankrike utenfor. Men samtidig kunne man notere som et positivt trekk at den franskmann som var ordfører for hele saken om det økonomiske samarbeid – og som er gaullist – inntok en mer positiv holdning til forslaget som de Gaulle har gjort. Etter hva det ble sagt i korridorene, hadde han innhentet sanksjon for det – om ikke fra de Gaulle, så i hvert fall i Paris.

Ellers er Be-Ne-Lux-forslaget utvilsomt et meget positivt initiativ. Jeg gjør oppmerksom på at jeg tror en god del av det som forslaget inneholder, vil være avhengig av fransk tilslutning. Det gjelder både punkt a og punkt b. Her er det snakk om tiltak som Ministerrådet skal vedta. I punkt b er det snakk om konsultasjoner mellom Fellesskapet, medlemslandene og søkerlandene. Det må det sannsynligvis også være enstemmighet om. Men med alle disse reservasjoner in mente, synes jeg vi fra vår side bør gå positivt inn for dette forslaget.

Kan en del av de tiltak som forslaget inneholder, realiseres, tror jeg vi vil ha stor nytte av det i all fall på den måten at vi kan lære Fellesskapet bedre å kjenne – lære å kjenne den problematikk og tankegang som gjør seg gjeldende. Og etter at Storbritannia nå har gitt forslaget sin tilslutning, og man kan vente tilslutning fra andre, er jeg redd for at hvis vi tar en negativ holdning, vil selve vår vilje til å oppnå medlemskap trekkes i tvil. Hvis vi er sent ute med å gi vår tilslutning til forslaget, vil det også kunne ha den samme effekt.

Jeg la merke til at utenriksministeren snakket om alternative løsninger. Han kalte utvidelse av EFTA eller en nordisk tollunion for alternative løsninger. Det er etter min oppfatning ikke alternative løsninger. Det er ledd i den samme europeiske samlingsprosess som foregår, og derfor synes jeg ikke man kan kalle det alternative løsninger. Det er ikke løsninger man kan velge istedenfor medlemskap i Fellesskapet.

Selv om utenriksministeren ikke har nevnt det i sin innledning annet enn rent i forbifarten, vil jeg – på grunn av det som står i «Aftenposten» i dag – få lov til å si litt om spørsmålet et nordisk marked eller en nordisk tollunion.

Nå er jeg ikke lenger medlem av Nordisk Råd, så jeg har ikke detaljkjennskap til det som det der har vært forhandlet om, eller som foreligger som forslag. Men så vidt jeg har forstått, vil den norske holdning være negativt avventende. Og det baserer seg på to hovedargumenter. Det ene er hensynet til jordbruket, og det annet er at det ikke vil være balanse mellom de innrømmelser norsk jordbruk må gjøre, og de fordeler industrien vil oppnå. Det dreier seg om fordeler som industrien kanskje i en viss grad allerede har oppnådd, og dessuten er det landene utenom Norden, landene som tilhører Fellesskapet, som man er interessert i å få bedre forbindelser med.

Når det imidlertid gjelder det første argumentet, hensynet til jordbruket, vil jeg stille følgende rent generelle spørsmål: Vil vanskene her om vi går med i en nordisk tollunion, et nordisk marked, bli større enn om vi kommer med i Fellesmarkedet? Vi har nå engang gått inn for og vedtatt at vi skal prøve å komme med i Det europeiske fellesskap, og da står det for meg slik at det måtte være en passende overgangsordning at vi på dette området vennet oss til de problemer vi vil bli stilt overfor med hensyn til jordbruket når vi kommer inn i Fellesskapet.

Jeg vet ikke riktig hvordan saken stiller seg for industrien og hvor stor mangel på balanse det er mellom det jordbruket må yte, og det industrien eventuelt vil kunne oppnå. Men jeg tror nok at hvis man ser saken i perspektivet: hele den europeiske samlingsprosess, vil det være en meget stor fordel om de nordiske land kunne opptre samlet. Situasjonen er den når det gjelder søknadene om å komme inn i Fellesskapet, at man på den ene siden har et meget stort og avgjørende land, nemlig Storbritannia, og på den andre siden har man en rekke mindre land. Hvis disse mindre landene kunne opptre noenlunde samlet, tror jeg vår innflytelse ville kunne rekke atskillig lenger, og vi ville kunne gjøre oss atskillig mer gjeldende. Som eksempel på hva man kan oppnå, vil jeg bare henvise til den nordiske fellesopptreden under Kennedy-runden. Vi hadde vel ikke klart å oppnå de samme resultater hvis ikke de nordiske land hadde opptrådt i fellesskap. Det tror jeg også man skal ta hensyn til når det gjelder tilslutning til Fellesskapet.

Jeg kjenner som sagt ikke enkelthetene når det gjelder det man har snakket om og forhandlet om i forbindelse med en styrking og utvidelse av det nordiske økonomiske samarbeidet, men jeg tror at uansett innholdet gjelder de generelle betraktninger jeg her har gjort gjeldende.

For å vende tilbake til Be-Ne-Lux-landenes forslag, tror jeg at vi så snart som mulig bør gi det vår fulle støtte, selv om vi er fullt klar over at gjennomføringen av

det nok kan støte på visse vansker. Det må være ganske klart at Be-Ne-Lux-landene og eventuelt vår opptreden ikke kan ha noen brodd mot Frankrike. Vi må gjøre hva vi kan for å få Frankrike med på slike rådslagninger og forsøk.

Lange: Jeg vil si meg fullt enig med utenriksministeren i at vi bør gi vår tilslutning til alle rimelige forsøk på å hindre en utdyping av kløften mellom de to markedsgrupperinger i Europa, og at vi må støtte opp under tiltak som åpner utsikt til at det kan bli en realitet med en utvidelse av Fellesmarkedet. Det må være vår hovedmålsetting, og vi må vurdere alle andre forslag i lys av hvordan de vil påvirke denne hovedmålsetting.

Jeg kommer da til dels til litt andre resultater – ikke enn utenriksministeren, men de som har hatt ordet før meg i diskusjonen her.

Jeg er enig i at vi bør gi uttrykk for at vi slutter oss til Be-Ne-Lux-initiativet og gjerne vil bidra til at det kan føre til konkrete resultater. Utsiktene er jo i øyeblikket helt uvisse. Jeg hadde under et kort opphold i Brussel i begynnelsen av forrige uke anledning til samtaler med Rey i Kommisjonen, med Harnel og med Spaak. De var alle tre enige om at Be-Ne-Lux-forslagets skjebne ville avhenge i første omgang av hvilket standpunkt Vest-Tyskland tok, og det ville man ikke få greie på før etter møtet mellom Kiesinger og de Gaulle i midten av denne måned. De var også sterkt opptatt av om det var riktig av de andre medlemslandene i Fellesskapet å akseptere den franske tolkning av Luxembourg-forliket. Særlig Spaak – men også de andre – var sterkt inne på at man ikke kan akseptere et fransk veto også i prosedyrespørsmål, at den rimelige tolkningen av Luxembourg-vedtaket var at enstemmighetsreglene bare kunne gjelde i konkrete avgjørelser, standpunkttagen til løsningsforslag – de kunne ikke gjelde fremgangsmåter, prosedyre, altså eventuelt formene for forhandlinger. Men de sa igjen at nøkkelen til det hele er Vest-Tyskland. Hvis Vest-Tyskland ikke slutter seg til en slik oppfatning, seirer det franske syn, den franske holdning. Da har de veto over hele linjen.

Når det gjelder antydningene om at Norden skulle se å opptre i fellesskap i eventuelle videre forhandlinger overfor EEC, må jeg melde min sterke tvil. Jeg synes ikke det er mulig å trekke en direkte slutning fra det vellykkede resultat av de nordiske lands fellesopptreden i Kennedy-forhandlingene innenfor GATT til eventuelle forhandlinger om medlemskap, – jeg understreker medlemskap – i EEC. I Kennedy-runden beveget man seg på det rent økonomiske plan. Spørsmålet om medlemskap i EEC er ikke et rent økonomisk spørsmål, ikke et rent markedsspørsmål, det er et spørsmål med vidtrekkende politiske konsekvenser. Og der er de tre nordiske lands stilling ikke den samme. Det fremgår bl.a. av at vi har levert inn helt forskjellige typer søknader, Norge og Danmark en og Sverige en helt annen type søknad. Det som skaper vanskeligheter for Sverige er nettopp den uklare formen de bevisst har gitt sin søknad, fordi de må ta vare på nøytralitetshensynet, et hensyn som verken for Norge eller Danmark spiller noen rolle.

Jeg er ikke medlem av Nordisk Råd og vil ikke ha anledning til å delta i diskusjonen der, men jeg vil henstille at det fra norsk side blir gjort oppmerksom på at disse to situasjonene ikke er parallelle, at det dreier seg om et langt mer omfattende kompleks av problemer i forhandlingene om medlemskap i Fellesmarkedet enn det gjaldt i forhandlingene i GATT-runden. Jeg vil derfor si at det er mitt hovedhensyn når jeg stiller meg meget skeptisk til tanken om at Norden i fellesskap skulle søke en vei utenom det franske veto. Men det er jo også reelle ting. Hovedproblemet – som de fleste ser det – for oss når det gjelder tilslutning til Fellesmarkedet, er det norske jordbruks stilling. Jeg ser ikke så mørkt på det som mange andre, for jeg tror at under en forhandling om en ordning for Norge med et fellesmarked som også tar sikte på å omfatte britene, vil det norske jordbruks problemer være rent marginale problemer. Det kan finnes tilpasningsordninger, det kan finnes overgangsordninger, som på grunn av de kvantitative forhold ikke vil bli oppfattet som presedenser overfor de andre forhandlingspartnerne. Under forhandlingene om en nordisk tollunion vil stillingen for det norske jordbruk bli et kapitalspørsmål, for det er ikke tenkelig at Danmark går inn i en nordisk tollunion uten at de får et fritt marked for danske jordbruksprodukter innenfor hele unionens område.

Men hovedsynspunktet må, så vidt jeg kan se det, være at å gi seg inn i forhandlinger om en nordisk felles optreden som en omvei til medlemskap i EEC, er å begi seg inn i en blindgate, og at vi derfor bør være ytterst varsomme når det gjelder en slik løsning. I det hele tatt bør vi, trass i alle de innvendinger vi kan ha i øyeblikket mot britisk optreden, som medlem av EFTA, ikke slå vrak på EFTA-sammenhengen i dette totale forhandlingsbilde, og jeg er derfor meget skeptisk når det gjelder å smake på den franske antydningen om at de nordiske land måtte kunne forhandle. Antydningen gjaldt forhandling om en assosieringsordning uten å vente på at forhandlingene med Storbritannia kom i gang.

Jeg vil bare summere opp med å si at jeg er glad for at Regjeringen er innstilt på å gi sin tilslutning til Be-Ne-Lux-initiativet, og at jeg vil advare sterkt mot å begi seg inn i en blindgate i nordisk sammenheng.

Lars Leiro: Eg stiller meg noko meir tvilande til dette forslaget enn dei andre som har hatt ordet. Eg synest det gir uttrykk for ein noko merkeleg situasjon innanfor EEC. Her skjer separate sonderingar frå Be-Ne-Lux-landa, og så vidt eg kan skjønna etter det ein har sett i aviser og andre plassar, er et lite truleg at denne arbeidsmetoden vil få nokon oppslutnad av alle EEC-landa. Eg skjønar utanriksministeren meinte at det var positiv innstilling til det på generelt plan. Det kan så vera, men spørsmålet er no likevel korleis det vert når det skal førast ut i praksis. Eg synest i alle fall det må vera klårt at Frankrike vanskeleg kan vera med på eit slikt arbeidsopplegg, og då vil det føra til isolering av Frankrike – i all fall vera ein lekk i ein slik isolasjon. På den måten kan ein vel kanskje seia at det kan føra til det motsette av ein tilnæringsprosess. Det er òg eit spørsmål korleis EFTA-landa stiller seg til dette. Det kan godt tenkjast at ein stor del – i all fall ein

del av EFTA-landa – tek avstand frå eit slikt arbeidsopplegg, og då har ein samstundes ein fare for kløyving innan EFTA, som ingen burde vera interessert i.

Det franske syn på tilknytning av dei landa som no har søkt, har vore kommentert litt. Eg hadde òg kontakt med den franske delegasjonen som var her, og for meg såg det faktisk slik ut – når eg skal seia det utan omsveip – at det var ei viss interesse for å splitta EFTA. Kor djupt det stikk i Frankrike, er ikkje godt å seia, men ein sit faktisk att med det inntrykket. Når det gjeld forholdet i Norden trur eg nok det er viktig i denne situasjonen å leggja nokså stor vekt på det. Nokon reaksjon frå Danmark har det vel inntil no vore vanskeleg å få på grunn av regjeringssituasjonen der nede, og Sverige har vel heller ikkje fått høve til å gje direkte uttrykk for sitt syn. Men når vi no akkurat står framfor ministermøtet i Norden, synest eg nok at det måtte vera naturleg å drøfta eit slikt spørsmål der før Regjeringa gir uttrykk for noko syn på dette. Vi står òg framfor ministermøtet i EFTA. Eg vil nok seia at det er å gå litt langt dersom Regjeringa før vi får desse indre drøftingane med dei nordiske land og med EFTA, tek eit standpunkt til den førespurnad som ligg føre. Eg skjønar utanriksministeren slik at når det gjeld IV i forslaget, var det meininga at det frå norsk side ikkje ville verta inngått drøftingar der – i all fall var det moglegheit for at det kunne falla utanom desse konsultasjonane. Men det er vel slik at Norge kan ikkje isolert plukka ut det som skal drøftast. Drøftinga må vel skje på basis av dei framlegg som ligg føre som eit heile, skulle eg tru.

Når det elles gjeld den vidare utvikling og dei utsikter ein har gjennom ei eventuell tilnærming gjennom nordisk samarbeid, er det klårt at ein vil møte svært vanskelege problem. Ein nordisk fellesopptreden kan sjølvsagt ha mange trinn og ulike former, men eg trur ikkje ein skal ta slik avstand frå nordisk fellesopptreden at ein ikkje i det heile drøfter desse spørsmål inngåande med dei nordiske land før ein tek standpunkt.

Eg vil òg reisa eit spørsmål om det formelle andsynes Stortinget. Vi veit at då fellesmarknadsaka var oppe, var det eit fleirtal som meinte at Regjeringa burde få fullmakt til å drøfta andre alternativ enn fullt medlemskap som ein etappe på vegen fram, og i den samanheng var assosiering nemnt. Det gjekk fleirtalet i Stortinget imot, det meinte at om saka kom i ein ny situasjon, måtte den leggjast fram for Stortinget på nytt. Eg er noko i tvil om ikkje det arbeidsopplegget som no ligg føre, kan seiast å gå vel så langt som eit assosieringsopplegg, som då vart lufta i Stortinget, og at spørsmålet, dersom ein skal innlata seg på slike drøftingar, burde ha vore lagt fram for Stortinget på nytt. Dette er berre ei formell side. Eg har ikkje hatt høve til å tenkja spørsmålet nøye gjennom, men vil berre nemna det.

Min konklusjon vil då verta: Regjeringa bør drøfta dette på nordisk ministerplan og EFTA-ministerplan før det vert gjeve svar.

Formannen: Så vidt eg har forstått, stiller Storbritannia seg positivt til framlegget frå Be-Ne-Lux, og då kan eg ikkje skjønne at det skulle vere nokon grunn for oss til å vere tilbakehaldne. Vi må kunne gi det vår tilslutning.

Eg meiner òg at vi må halde klårt framfor oss at siktemålet må vere å få realisert stortingsvedtaket frå sist sommar, som går ut på medlemskap i EEC. Vi må ikkje gjere noko i møtet i Nordisk Råd som går på tverke av det. Elles vil eg seie eg fryktar møtet i Nordisk Råd. Vi veit ikkje – eg trur ikkje det er nokon som veit det – kva initiativ det kan bli tatt særleg frå svensk side. No meiner eg at litt kan vel gjerast når det gjeld å kome vidare med nordisk samarbeid, men det som først og fremst har vore nemnt, er tollharmoniseringa, og der må eg vere samd med hr. Lange. For det første kan vi vel gå ut frå at noka tollharmonisering for industrivarer er det ikkje tale om utan at ein også trekkjer inn jordbruksvarer. Danskane har på så mange måtar i Nordisk Råd sagt tydeleg frå om det. Og eg ser det også slik at det blir meir vanskeleg for norsk jordbruk å greie dette spørsmål innanfor eit nordisk samarbeid enn innanfor EEC-fellesskapet, for ein fellesmarknad der Storbritannia er med, vil jo ha langt mindre relativt overskot på jordbruksvarer enn ein nordisk marknad; vi ville få eit voldsomt overskot av jordbruksvarer på ein nordisk marknad. Av den grunn må det bli overmåte vanskeleg. Dertil kjem at skal det bli tollharmonisering i nokon større mon, må det bli tollunion. No kan ikkje noko land stå i to tollunionar, og kjem vi inn i Fellesmarknaden, må det nordiske falle. Og då må ein spørje: Er det ikkje rett og slett ei brems for og rett og slett litt av ein demonstrasjon mot vårt medlemskap i Fellesmarknaden dersom vi går så langt som til å lage ein nordisk tollunion no, er det ikkje som vi venter at det blir skote ut i lang framtid? Dertil kjem at har vi laga ein nordisk tollunion, må denne tollunionen opptre i fellesskap ved tingingar med Fellesmarknaden. Då kan ikkje kvart land tinga for seg, då må dei tinga saman – og der har eg dei same redslene som hr. Lange har.

Hans Borgen: Det er litt vanskelig å ta stilling til denne saken på sparket. Det var ønskelig at vi hadde fått det dokumentet som vi fikk omdelt her, litt i forveien så vi kunne ha fått studert det og sett litt mer detaljert og i sammenheng på de forskjellige punkter. Det er ikke for å forkleine utenriksministerens meget konsise redegjørelse for hovedpunktene i dokumentet, men det sier seg selv at for oss som ikke – som et par av medlemmene her – har vært med i Europarådet, og først har fått dette i våre hender nå, har det sine vanskeligheter. Likevel er det nødvendig å gi en reaksjon, og min er ganske roughly den:

Fra *mitt* rent *spesielle* synspunkt på ønskeligheten av norsk medlemskap – eller ikke noen snarlig løsning – er dette dokument meget velegnet. For hvis en skal bringe forstyrrelse inn i forhandlingssituasjonen og legge seg på tvers av bestrebelsene på å få til en løsning, må dette være noe av det fineste som er laget på lang tid i så måte. Jeg skulle gjerne se at dette settes ut i livet slik som det er, for det vil – så vidt jeg kan bedømme det rett på sak – volde nye forviklinger.

Her er startet med å si at en skal «undersøke de forslag som kunne fremmes for å komme ut av den umulige situasjon man befinner seg i når det gjelder å komme frem til et vedtak vedrørende åpning av forhandlinger med Storbritannia» - osv. Altså rakt imot de Gaulle og Frankrikes syn.

Hvordan kan en så tenke seg at en skal få med noe av det som er nevnt under III a og b? Det er forresten allerede flere som har sagt at de mener det er utelukket – så vidt jeg husker, var hr. Finn Moe meget klar på det punkt, og også hr. Lange – at her vil man stå overfor en fransk reaksjon med en gang og være avhengig av fransk velvilje når Kommisjonen skal lage en undersøkelse, og om Ministerrådet skal kunne gi Kommisjonen et slikt oppdrag. Dermed ramler vel formodentlig storparten av innholdet i III ut.

Så kommer man over til de mer praktiske formål, hvor man skal søke å komme fram til avtaler hvor søkerlandene er med: «europiske patenter, europeisk selskapsrett, tiltak i assuransesektoren» – og lenger nede – «produksjon og kjøp av militærmateriell, samarbeid på de teknologiske og vitenskapelige områder, hjelp til utviklingslandene.» Om disse praktiske formål er å si at en del av dem kan vi gå på uten videre, uten å gå om Kommisjonen eller Ministerrådet eller å knytte det til EEC-samarbeidet i det hele tatt. Det gjelder i høy grad teknologisk samarbeid og europeiske patenter. Dette pågår det arbeid med tvers over alle landegrenser. Jeg så nylig en artikkel omkring disse problemer, der forfatteren var inne på at det var mer om å gjøre å verge seg mot industrispionasje enn akkurat å få adgang til de teknologiske framskritt. Og vi kjenner alle til at det foregår til og med mellom Storbritannia og Frankrike i dag et ganske utstrakt teknologisk samarbeid. Et slikt samarbeid kan utvides på mange forskjellige måter uten å gå den veien som her er lagt opp til fra Be-Ne-Lux.

Derimot er det i all fall et tema her som vel må fortone seg som meget ømtålig, nemlig produksjon og kjøp av militærmateriell. En skulle tro at også det som er nevnt når det gjelder hjelp til utviklingsland ville innebære ganske betydelige komplikasjoner, og endelig selvfølgelig det som er sagt under IV, om politisk samarbeid som hr. Leiro nevnte konkret. Der har også ifølge utenriksministeren Regjeringen allerede reservert seg. Og hvis nå også det faller ut, må jeg med hr. Leiro spørre: Hva blir det igjen av dette som vi skal gi positiv tilslutning til?

Min konklusjon på dette blir at jeg tror ikke det fører til noen ting. Jeg synes det er et høyst merkelig dokument og opplegg. Det ser for meg ut som om Be-Ne-Lux-landene har anstrengt seg for å foreta seg et og annet, uten egentlig å tenke på om det har noen større fremtid og er liv laga – i det hele tatt at noe skal skje, noe skal det snakkes om, noe initiativ bør tas uansett hvorledes det kommer til å stille seg i det lange løp.

Men som sagt, fra mitt synspunkt – jeg som ikke ønsker at det skal skje noe som gjør at vi stilles overfor et helt konkret alternativ om medlemskap – måtte en gjerne arbeide videre med det. Jeg er imidlertid redd for at vi også trekker på oss unødvendige vanskeligheter om vi uten videre går inn for det.

Jeg er selvfølgelig ellers enig i det som hr. Erling Petersen og hr. Lange har sagt, at vi generelt bør medvirke til å utjevne motsetningene mellom markedsblokkene i Europa, mellom EFTA og EEC. Det bør vi medvirke til så godt vi kan. Men jeg har ingen tro på at vi gjør det ved å gi oss med på dette opplegget. En vesentlig innvending er også at Sverige, så vidt jeg forstår, ikke har fått dette forslaget og ikke vil være med i diskusjonen. Det er etter min oppfatning et

overmåte vesentlig punkt. Mitt råd er derfor at Regjeringen ser tiden an og sier at den selvfølgelig er positivt innstilt til generelle tiltak for å fremme samarbeidet mellom EFTA og EEC, men at den for tiden ikke kan se at dette initiativ vil føre til noe fruktbart på dette område, og at den utber seg – som hr. Leiro nevnte – ytterligere områdingstid inntil disse forskjellige konferanser som er forestående, er avholdt.

Noen ord til slutt om det som er nevnt i debatten om nordisk samarbeid. Jeg er for så vidt enig i at hvis en rakt på sak skulle reise spørsmålet om en nordisk tollunion, stod en overfor meget dyptgående og vidtrekkende problemer. Det er mulig det er riktig at danskene for å være med på det ville forlange at en skulle ha et fritt jordbruksmarked i Norden. Jeg for min del synes ikke tidspunktet er inne til å reise spørsmålet om nordisk samarbeid i form av en tollunion. Vi har fått et industrielt frihandelsområde i Norden via EFTA, og det pågår i praksis et overordentlig utstrakt samarbeid i Norden. Jeg har en oversikt her – jeg kunne referere fra den, men det ville ta rent for mye tid – som er opplysende for den som virkelig vil prøve å sette seg inn i hva som foregår av nordisk forsknings- og produksjonssamarbeid, omsetningssamarbeid, utveksling av lisenser, underleverandørordninger. Og det framgår at dette samarbeid ikke bare foregår ensidig, slik det ofte framstilles. Det er ikke bare norske bedrifter som er underleverandører for svenske, nei, det er mange svenske som er underleverandører for norske, og tilsvarende når det gjelder Finland. I det hele tatt er det et overordentlig rikt samarbeid i gang på det industrielle felt på det grunnlag vi har i dag, med basis i EFTA. Dette kan det arbeides videre med ved å finne fram til de praktiske former som innenfor dette systemet passer for et videregående nordisk samarbeid.

Når det gjelder jordbruket, tror jeg danskene ville føle seg svært tilfreds om de kunne få en forsikring om at den supplerende Norge trenger av jordbruksvarer, fortrinnsvis vil bli tatt fra Danmark. Om dette er noen enkel sak, om det støter mot mestbegunstigelsesklausulen og forpliktelser innenfor GATT og EFTA, skal jeg ikke ha sagt noe om i dag, men det er i all fall et tema som det er all mulig grunn til å arbeide med. Forholdet er at det vi trenger av suppleringer, vil ikke være noe stort kvantum, men dog kjærkommen levering for danskene. Og kunne vi klare å få en ordning som gav danskene visse preferanser der, ville det gi grunnlag for å komme ganske langt på andre områder.

Når det gjelder nordisk optreden utad, er jeg enig med hr. Lange i at det er ingen hel analogi mellom å opptre i fellesskap under forhandling om tollreduksjoner og handelsrestriksjoner og å forhandle om EEC-tilknytning. Dog er det selvfølgelig også i eventuelle forhandlinger om et medlemskap, en assosiering eller en ordning med EEC, vesentlige fordeler ved at en rekke land som har så likeartede interesser, kan holde sammen. Vi har et importoverskudd på 9 milliarder felles i Norden fra EEC-området, og det kan ikke herske tvil om at det også vil telle under eventuelle forhandlinger. Jeg synes det må være en helt vesentlig oppgave å prøve å holde sammen i Norden under en slik situasjon, ikke minst av hensyn til Finland. Det er derfor min oppfatning at det på nordisk grunnlag – uten å lage nye institusjoner –

bør arbeides for at en kan utnytte den styrke en uten videre har i et nordisk fellesskap.

Wormdahl: Selv om det kanskje kan synes noe overflødig, vil jeg for min del få gi uttrykk for at den politiske målsetting for vår søknad var, er og må fortsatt være det søknaden går ut på, medlemskap i Fellesmarkedet med henblikk på å bli likeverdig medlem med fullstendige plikter og rettigheter. Når enkelte har uttrykt seg sånn som tilfelle er her, synes jeg for min del det er grunn til å slå det fast.

Jeg oppfattet utenriksministeren slik at han tok avstand fra en eventuell tanke om en eller annen form for et nytt initiativ overfor EEC uten Storbritannia, og hvis det er riktig oppfattet, vil jeg gjerne få gi det min tilslutning. I den sammenheng vil jeg gjerne si om den franske parlamentarikerdelegasjon som nettopp har vært her, og som er blitt betegnet som en goodwill-misjon, at dersom denne misjon viste noen vilje i det hele tatt, var den i hvert fall ikke god, etter min oppfatning.

Når det så gjelder spørsmålet om nye initiativ og nye forhandlinger, vil jeg for min del si at på uformelt og ikke bindende grunnlag bør det vel være mulig også for oss å drøfte alle alternativer, også et som måtte gå ut på en eller annen form for nordisk samarbeid ut over det samarbeid som allerede eksisterer mellom de nordiske land. Derfor mener jeg også at vi bør kunne være villige til å drøfte de muligheter som ligger i det forslag som her er lagt fram, selv om jeg jo må si meg enig i at det er ikke så lett sånn i farten å vurdere hva det egentlig inneholder. I IV er det f.eks. i nest siste avsnitt på side 4 slått fast at det ikke er Be-Ne-Lux-landenes mening å ville opprette noen ny institusjon. De er bare besluttet på å forbedre sin konsultasjonsvirksomhet og innbyr andre til å delta i den, med henblikk på at de andre skal levere et nytt bevis på deres vilje til å komme fram til en europeisk politisk samling. Det har jeg ikke noe imot. Derimot må jeg si at når det i punkt c i III – det står nederst på side 3 – er snakket om iverksettelse av felles tiltak, da kommer det hele inn på en noe annen bane. Da er det ikke bare snakk om konsultasjoner for om mulig å komme fram til et felles politisk syn, det er snakk om iverksettelse på områder som er konkret nevnt, blant annet det som to talere tidligere har vært inne på her nå, felles utvikling, produksjon og kjøp av militærmateriell. Hvordan Regjeringen skal kunne gi sin tilslutning til iverksettelse av felles tiltak på dette område uten at Stortinget er konsultert eller har fått høve til å gi uttrykk for sin mening, er det litt vanskelig å skjønne i farten. Men ellers vil jeg bare slutte med det jeg allerede har sagt for så vidt, at jeg synes for min del at det på uformelt grunnlag og på grunnlag som for så vidt ikke binder noen, må være riktig at man deltar i drøftinger om alle alternativer som kan komme på tale.

Otto Lyng: Jeg skal være kort. Mitt syn på det opplegg som er kommet, faller i tråd med utenriksministerens. Jeg er stemt for at man skal reagere positivt, som utenriksministeren sa, og i det ligger også at man skal ta færrest mulig reservasjoner i det svar man gir. Hvilke reservasjoner som skal bli tatt, er det ikke redegjort for i detalj, men rent generelt vil jeg altså hevde at man ikke skal ha for

mange reservasjoner. For mitt vedkommende gjelder det også punkt 4 i det opplegg som nå er kommet om politisk samarbeid.

Når det så gjelder et annet spørsmål, tidspunktet for avgivelse av reaksjon, faller mitt syn også her i tråd med utenriksministerens, idet jeg forstod ham slik at man burde reagere raskt, helst før møtet mellom Kiesinger og de Gaulle, og det vil igjen si at dette svaret bør avgis før man har hatt Nordisk Råd. Jeg støtter utenriksministeren også i det synet.

Ellers vil jeg ikke gå inn på de mange andre problemstillinger som er reist når det gjelder nordisk samarbeid – EEC. Jeg vil bare tilføye at jeg i hovedsak er enig i det som hr. Lange gav uttrykk for.

Trygve Bratteli: Når det gjelder den alminnelige holdning til det som her kalles Be-Ne-Lux-forslaget, vil jeg også i hovedsaken støtte den holdning, den antydning av en holdning som det ble gitt uttrykk for fra utenriksministeren. Jeg tror for min del ikke at Nordisk Råd vil gi oss noe særlig fra eller til når det gjelder en vurdering av hvilken holdning en skal ta til dette forslaget.

Det som brakte meg til å ta ordet, var noe som ikke jeg behøver å ta noe ansvar for, nemlig Be-Ne-Lux og folkene i Be-Ne-Lux. Men jeg ville synes det var galt om den – jeg kan kalle det – alminnelige beskrivelse som ble etterlatt her av hr. Borgen, skulle bli stående som så å si siste ord når det gjelder Be-Ne-Lux-landene. Den framstilling hr. Borgen gav, var jo nærmest den at Be-Ne-Lux her var kommet i skade for å stille en del forslag som ville føre til akkurat det stikk motsatte av det de hadde angitt som sine intensjoner. Der vil jeg nå for det første minne om at Be-Ne-Lux har i etterkrigstiden lengre erfaringer i arbeidet med å forsøke å løse spørsmål over landegrensene, konkret forpliktende løsninger over landegrensene, enn kanskje noe annet område. Det var også ute før EEC ble dannet, og har vært meget aktivt med i EEC, og hører vel med til de mest trofaste medlemmer i EEC. Da må en jo føle seg nokså sikker i sin vurdering av et forslag som er lagt fram, hvis en går ut fra at de etter disse erfaringer har bommet så totalt at de legger fram et forslag som i virkeligheten vil føre til det helt motsatte av det de sier forslaget tar sikte på.

Når jeg sier dette, er det også av en annen grunn. Jeg hadde anledning til sammen med en Nordisk Råd-gruppe i fjor sommer å foreta en reise på flere dager i Belgia og Nederland. Dagene ble tilbrakt sammen med parlamentarikere fra de to land, og det lå i en slik reises natur at en også traff atskillige ledende kommunalpolitikere på en lang rekke steder i begge land. Det er to ting jeg føler meg nokså sikker på når det gjelder Be-Ne-Lux i dagens Europa – og det bygger selvfølgelig ikke bare på disse reiseinntrykkene – og det er at det er de som mest utvilsomt, eller som uten megen tvil, for å si det sånn, går inn i arbeidet for å søke å finne en ordning for hele Europa. Det er en ene side av saken. Der skiller de seg meget klart ut fra de nordiske land, som jo i første rekke har manifestert seg ved sin tvilrådighet så å si gjennom hele den prosess som her er foregått. Dette har ikke adresse til noen bestemt, men det har adresse til de nordiske land som nasjoner.

Det annet er at jeg tror det er helt på det rene at Belgia-Nederland-Luxembourg legger særlig vekt på i sin tid også å kunne få de nordiske land med i

den europeiske organisasjon. Jeg kunne repetere her en lang rekke gode grunner de som små land i det nåværende EEC har for det, men jeg nøyer meg med bare å peke på at jeg synes et hvert samvær med dem gjør det helt åpenbart at de har en slik interesse. Og det etterlater hos meg et visst politisk hensyn, ikke av hensyn til dem, men av hensyn til oss selv. Når de føler seg urolige over det deadlock som nå synes å ha kommet i den europeiske situasjon, leter de etter et eller annet for å få bevegelse i det igjen. Er det nå så galt når det først er stoppet opp, at en leter etter en metode for å få det i bevegelse igjen? Jeg tror det vil være helt galt av oss å ta en holdning som gir dem inntrykk av at vi er helt uten interesse for at de er opptatt av slike forsøk. Vi kan komme i den situasjon at vi har bruk for den aktive støtte fra disse land innen Fellesmarkedet, og også av den grunn er jeg for min del enig i den antydning til en holdning til dette som utenriksministeren la fram i sin innledning.

Rakel Seweriin: Det jeg ville si har i grunnen vært sagt. Jeg ser det slik at det vi skal gjøre her, er ikke å ta standpunkt til de punktene som utgjør innholdet i Be-Ne-Lux-planen. Det er ikke vår sak. Det er satt fram som et ledd i en prosess som en ønsker å utvikle innenfor Fellesskapet. Men det som i denne forbindelse er veldig viktig, og som også er en del av hensikten med Be-Ne-Lux-planen, det er å finne ut hvilken holdning andre søkerland har til planen. Der er jeg også enig i det som var utenriksministerens konklusjon, nemlig at vi generelt sier at vi vil være med på alle forsøk som skal hindre videre splittelse i Europa, og at vi går ut fra at alle land, både innenfor Fellesskapet og søkerlandene, vil være med på det, og at vi stiller oss positivt til det som er grunntanken og hensikten med Be-Ne-Lux-planen, og at vi gjerne vil være med på å utdype den videre, altså viser en positiv holdning til den, uten at det i dag er vår sak å gå inn i detaljene. Jeg vil advare mot at en trekker fram detaljer som patentlovgivning og andre ting, for det er bare å gå inn på et sidespor som vi i virkeligheten ikke har noe med.

Karl J. Brommeland: Jeg har heller ikke noen innvendinger mot utenriksministerens fremstilling eller mot det arbeidsprogram han har skissert for Utenriksdepartementets vedkommende. Jeg vil også gjerne understreke det hr. Lange sa. Jeg tror at også de synspunktene er verd å ta med. Men samtidig vil jeg gjerne si som min personlige oppfatning at slik som utviklingen har vært i det siste, er det jo all grunn til etter hvert å bli noe skeptisk til om det i det hele tatt vil bli noen løsning med den holdningen som Frankrike har, så det har for så vidt undret meg litt at ingen her i dag, ikke engang hr. Finn Moe, har nevnt dette atlantiske frihandelsforbundet som et alternativ når man taler om en utbygging av EFTA. Jeg la merke til at handelsministeren i et intervju forleden dag på sett og vis avviste den tanken som lite realistisk. Han mente at det bare ville splitte synspunktene her i Europa. Men kunne det ikke tenkes at tanken om et atlantisk frihandelsforbund nettopp ville påvirke Frankrike ved at man sier at her er det virkelig et annet alternativ hvis man ikke kommer til enighet. Jeg har bare lyst til å nevne det og spørre om Regjeringen har drøftet dette og om det handelsministeren ga uttrykk for,

er en alminnelig oppfatning. Jeg er klar over at dette ligger utenfor temaet i dag når vi behandler Be-Ne-Lux-forslaget, men jeg har lyst til å nevne det likevel.

Hans Borgen: Hr. Bratteli hadde et innlegg for å sikre seg at min omtale av Be-Ne-Lux-forslaget ikke skulle bli det siste ord, og han ga jo uttrykk for sin oppfatning, at Be-Ne-Lux-landene er de mest trofaste EEC-tilhengere som neppe kan ha tatt så feil i sitt opplegg som jeg vil ha det til. Jeg kan også si meg enig med hr. Bratteli i at det sikkert ikke er noen mer trofaste EEC-tilhengere enn Be-Ne-Lux-landene. De har det minste valg når det gjelder å stå utenom eller å la være å samarbeide om alt det som foregår i EEC, og de har faktisk stort sett de største fordelene av å være med, så det er lett å skjønne at de er trofaste tilhengere. Dessuten har de jo på grunn av sin beliggenhet visse spesielle både problemer og forutsetninger, så jeg kan være helt enig med hr. Bratteli når det gjelder den siden av saken. Men jeg ville nå ha foretrukket at hr. Bratteli hadde tatt fatt på de *argumentene* jeg hadde. Og dersom en studerer dette papiret vi har fått utlevert, har en *noe* å holde seg til. Alt det jeg var inne på, står i dokumentet, og da får hver og en studere og komme til den konklusjon en vil.

Jeg kan ikke være enig med fru Rakel Seweriin i at en ikke skal bry seg om disse punktene. Det står svart på hvitt hva det er de tenker å diskutere, og hvor de tenker å komme framover. Skal en være så høyt oppe at en ser bort fra de realiteter som er satt på papiret, da kan vi komme til de mest besynderlige resultater. Så jeg må si at en får holde seg til det som er lagt fram. Tar jeg feil i min analyse, er det å beklage, men jeg synes ikke noen har gitt noe bidrag til å bringe meg en annen oppfatning ved å diskutere de ting som direkte står der.

Utenriksminister Lyng: Jeg skal bare komme med noen ganske korte bemerkninger, dels for å unngå et par misforståelser, dels for å understreke enkelte forhold litt sterkere enn jeg kanskje fikk gjort til å begynne med.

La meg først rent praktisk få lov å si at dette forslaget fra Be-Ne-Lux er et rent fortrolig dokument. Det meste av det er naturligvis kjent gjennom pressen, men jeg vil bare be om at man er oppmerksom på at ikke noe av det må offentliggjøres i den sammenheng og den form det har i selve dokumentet.

Det annet jeg gjerne vil understreke, er at det Regjeringen her står overfor, det er ikke å godta i stort og smått det opplegg, det forslag som her foreligger, det er å gi et foreløpig svar på om vi er interessert i å møte frem og diskutere disse spørsmålene, en rent foreløpig og for så vidt når det gjelder alle konkrete punkter uforpliktende uttalelse om at dette er et positivt tiltak som man er interessert i å følge opp videre. Og spesielt med adresse til det problem hr. Leiro reiste her, om assosiering, medlemskap og om ikke dette eventuelt er en form for ordning som burde bringes inn for Stortinget igjen, må jeg si at det er jo her bare tale om midler og fremgangsmåter og konferansemetoder, og Regjeringen vil selvfølgelig ikke binde seg til noen realitetsavgjørelse under disse konferansene. Saken er av den karakter at den ligger innenfor rammen av de fullmakter vi har, og den fullmakt vi

har fra Stortinget, er etter min mening klar og grei, det er å arbeide for et fullt medlemskap for Norge i EEC.

Det tredje jeg gjerne vil si, gjelder tidspunktet for avgivelse av svaret, fordi det har vært reist spørsmål her om videre utsettelse til dette kan drøftes i det ene eller annet forum. Vi fikk denne forespørselen overlevert den 19. januar, og det er absolutt av betydning å få gitt et svar før midten av denne måned. Jeg er så enig i det hr. Bratteli sa om Be-Ne-Lux' stilling i denne situasjon, og jeg vil si at er det noe vi har følelsen av, så er det at Be-Ne-Lux er meget positivt innstilt for en løsning til beste for oss. Jeg må si det er meget positivt å ha med dem å gjøre, og jeg synes i hvert fall at vedkommende norske myndigheter her må gi et svar i rimelig tid etter at man har fått en slik forespørsel. Jeg personlig har vært innstilt på at det kunne ha vært gjort før, og jeg vil ha svært vanskelig for å svare at dette kan vi ikke engang generelt gi en reaksjon på før vi har forhandlet i EFTA's ministerrådsmøte osv. osv. Jeg har full forståelse når det gjelder EFTA-samarbeidet og særlig samarbeidet med Sverige, men vi kan ikke se bort fra at det som er skjedd i og med standpunktene til søknadsformen, er at EFTA-statene nå med åpne øyne har stilt seg selv i en noe forskjellig stilling markedsmessig, hvert land ut fra sine interesser. Det må vi være klar over når vi håndterer denne sak videre, hva enten det skjer på nordisk plan eller EFTA-plan eller EEC-plan.

Når det særlig gjelder Sverige, vil jeg få lov å opplyse at svenskene har ikke fått noen direkte henstilling om å være med på disse forhandlingene, men de er blitt meddelt det som er skjedd fra Haag. Vi har sett det som en oppgave for oss, i og med at vi avgir dette svaret, å peke på at det etter vår mening vil være av betydelig verdi om Sverige får anledning til å være med i disse drøftelsene innenfor den ramme Sverige måtte ønske, altså innenfor den ramme de har gitt sin søknad. Jeg kan ikke se at vi ved å gi et slikt svar, på noen måte skulle stille Sverige i noen vanskelig stilling. Tvert imot, jeg tror de ville være interessert i å følge med i det som her skjer.

Erling Petersen: Får jeg benytte anledningen til å stille et kort spørsmål av rent forhandlingsteknisk art.

Inntil det kommer noen resultater av Be-Ne-Lux-planen, er Europarådet fremdeles det sted der både ministre og parlamentarikere kan drøfte spørsmål av denne type, og det står på dagsordenen. Nå skal det den 7. mars være et møte i den såkalte Joint Committee, hvor ministrene møter med et lite utvalg av særskilt utvalgte parlamentarikere, og spørsmålet er om det er sannsynlig at Regjeringen blir representert. Jeg har ikke sett dagsordenen, og vet ikke om Regjeringen blir representert. Når jeg spør, er det fordi vi i plenumsforhandlingene, hvor også ministerkomiteen skulle ha møtt, bare var representert ved en ambassaderåd, og i det store kollokvium i desember hadde vi heller ingen av toppene. Da var det en statssekretær, som mange land benytter seg av. Så spørsmålet er om det, slik som stillingen er, blir lagt mer vekt på at man forsøker å møte.

Utenriksminister Lyng: Jeg kan ikke på stående fot svare på hvordan Regjeringen blir representert på det møtet, men hvis den europeiske markedssituasjon er slik at den naturlig vil komme opp der og bli gjennomdrøftet der, kan jeg love at vi skal overveie å ha et regjeringsmedlem til stede.

Når det ellers gjelder fremdriften videre, skal Kiesinger og Brandt til Frankrike den 15., og jeg er jo fullstendig kjent med Brandts innstilling. Han vil da gå inn for å få franskmennene så positivt innstilt til dette som mulig, og det er sagt uttrykkelig til oss at det da vil ha en viss betydning for Brandt å ha en reaksjon også fra oss når han skal argumentere. Etter forutsetningene skal jeg treffe Brandt like etter hans tilbakekomst fra dette møtet, og jeg vil vel da få en full orientering om hvordan saken på det tidspunkt står.

Formannen: Fleirtallet av dei som har uttalt seg her, har gitt tilslutning til den hovudinnstillinga som Regjeringa og utanriksministeren arbeider etter.

– Fleire har ikkje bede om ordet.

Møtet hevet kl. 15.